

JURAJ JURAJEVIČ:

Dovški Bržot pripoveduje.

3. GORIŠKI GROF.

I.

bog godec, ki je bil velik siromak z obilo družino, je šel s svojimi goslimi po svetu kruha služiti lačnim otročičem in bedni ženici. Ko je hodil po svetu ter zbiral darove — pičli so bili, ni vedel, kaj bi z njimi — ga je srečal nekoč imeniten gospod in ga vprašal: »Godec, kam pa ti?«

»Po svetu grem gost in koledovat za svoje številne drobčkane otročiče in ljubo bolešno ženico.«

»Pojdi z menoj, če te je volja, in godi pri meni, če ti je prav!«

»Zakaj pa ne, če dobro plačate!«

»Dobro plačam, dobro! Vrečo denarja ti bom dal ob letu osorej, samih svetlih cekinov. Leto dni boš pri meni v službi pa samo sedel boš pri mizi in godel; na mizi boš pa imel, kar si boš le poželel in izmislil.«

»Če je taka, gospod, grem pa takoj z vami.«

»Dobro, velja! — Za leto dni službe pri meni dobiš vrečo cekinov.« — Segla sta si v roko. In ubogi godec je zdobil mile darove — suhe kosce kruha — drobnim ptičkom ter šel k imenitnemu gospodu v službo.

Hodila sta dolgo, dolgo, naposled sta vendarle dospela na gospodov dom. »Tamle za mizo sedi in godi, drugega dela pri meni nimaš; kar si poželiš in izvoliš jesti in piti, kar naroči in postavljeno bo pred tebe na mizo, ob letu pa dobiš, kar sem ti obljubil,« je rekel imenitni gospod in odšel v drugo sobo. Komaj je vrata zaprl za seboj, je že stal njegov sluga pred godcem in vprašal: »Gospod godec, kaj želite? S čim vam smem postreči?« Godec je ukazal prinesiti vina, kruha in mesa. Komaj je izrekel svojo željo, je že stalo vse to pred njim na mizi. »To so pa res imenitni ljudje! Terno sem zadel, da sem prišel v to bogato hišo v službo,« si je mislil godec ter si nalil kozarec vina. Vino se je svetilo in isknilo ko čisto zlato; bila je žlahtna sladka rebuslica, da je tekla godcu kakor olje po grlu. Kruh ni bil navaden: dobro četrť visoke maslene pogače so mu prinesli in tri okusne povitice, eno orehovo, eno medeno in eno z rozinami. Kar v ustih so se topile, tako rahle in dobre so bile. In meso? Cel pražen kopun je bil po-

stavljen pred godca na mizo in pa jančje stegno v omaki ter precejšnje število kranjskih suhih klobas s hrenom so mu dali. To se je zdaj gostil siromašni godec! Ves čas, kar je služil pri imenitnem gospodu, se mu je dobro, predobro godilo kakor še nikoli v življenju. Vsega je imel obilo, preveč; jedel in pil in pa godel je vmes, okolo njega so pa skakali in plesali — vragi; zakaj prišel je bil v sam peklo. V službi je bil pri samem Luciferju, toda tega ni vedel...

Dnevi in tedni in meseci so mu potekali hitro, da sam ni vedel ne kdaj ne kako. V veselju in sreči je živel; samo ena reč ga je vznemirjala zdaj pa zdaj: kaj je z njegovo ubogo družino, z ljubimi otročiči in drago ženico doma? Pa se je v takih prilikah kmalu zopet potolažil ob misli, da jim prinese ob letu polno vrečo svetlih cekinov in potlej se jim bo godilo kakor v samih malih nebesih.

Prigodi se pa, da je začel stari goriški grof umirati. V peklu je bil tisti čas velik dirindaj in rompompom. Pripravljali so se, da grofa

slovesno, po svoje slovesno sprejmejo, kakor znajo le oni. Duša se je grofu že ločila od grešnega telesa in mu prišla na ustna, pa se je ustrašila božje sodbe, ker je bila najprej bela ko rutica ter se je zopet nazaj v telo pogreznila. Prišla je v drugič na ustna, bila je rdeča ko vrtnica; prestrašila se je računa od hiševanja ter se iznova pogreznila v telo. Še je prišla v tretje na ustna; bila je črna ko tintica, ostrmela je, nazaj ni mogla več, odšla je na pot proti nebesom.

Prišla je pred nebeška vrata in z zlatim prstanom je potrkala nanje: »Oj, Peter, odpri, odpri!« Nebeška vrata, visoka in široka, so se odprla na stežaj in med vratmi se je prikazala čestitljiva postava nebeškega vratarja, samega sv. Petra. Duša je zatrepetala: »Oj, Peter, saj si usmiljen, usmili se, usmili!« Toda sv. Peter je bil trd in ni spustil duše v nebesa in trdo jo je vpraševal: »Odkod si, duša, da te ne poznamo? Komu si služila, da si črna ko tintica?« Duša ni znala, ni mogla odgovoriti, le jeclala je in prosila v silnem strahu: »Sv. Peter, saj si usmiljen, usmili se, usmili!«

»Le idi, idi, duša, kamor si zaslužila, tukaj ni prostora zate,« je odločil nebeški vratar ter zaprl nebeška vrata in jih trdo zaklenil. Duša se je okrenila in strašno zajokala; vroče solze je točila, debele kakor vinske jagode. Milo se je ozrla proti nebeškim vratom in še in še, potlej se je pa napotila proti črnemu peklu. Hodila je počasi in z negotovim korakom. Dolgo je hodila, dolgo, a naposled je prišla vendarle pred peklenska vrata. Z najmanjšim prstecem je narahlo potrkala na peklenska vrata, da bi je ne bil zaslišal satan in ji ne prišel odpirat. Pa satan jo je hitro čul in ji jadrno prišel odpirat. Le ozko je odprl peklenska vrata, dušo je dobro poznal, saj je vse življenje služila le njemu. Z enim krempljem jo je potegnil v pekel, z drugim je zaprl peklenska vrata. In prišla sta zdaj, prišla dva moža ter nesla dušo na dno pekla.

Tam sredi pekla je postavil star peklenšček stolico, oj, stolico žarečo, potlej pa rekel duši: »Gospod grof, sedli boste na to lepo zofo; na onem svetu ste bili vajeni posedati po mehkih sedežih, tudi izmučeni ste že od dolge poti, kar sedite!« Grof je poslušno sedel na pripravljeno stolico — na ogenj — v peklu je bil! Na stolici je začvrčalo in zašumelo, kakor da bi bil kdo na rdeče razbeljeno železo vode ulil. In pri priči je grof strašno zarjul: »Ojej, ojej, ojoj! Kaj pa se godi z menoj?« Peklenšček se je hladnokrvno smejal: »Gospod grof, tam ste sedali na mehke sedeže, tukaj pa boste trepetali na gorečih stolicah.« Grof je zavpil: »Kako bom sedel, ker nisem vajen?« Zagrohotali so se mu vsi peklenščki: »O, čakaj, čakaj, duša, se boš že privadila!«

Tisti stari peklenšček je naredil zdaj posteljo, žreblje in trnje vkup, nato pa rekel duši: »Gospod grof, legli boste na to mehko posteljo; na onem svetu ste bili vajeni polegati po mehkih ležiščih,

tudi izmučeni ste že od dolge poti, kar lezite!« Grof je legel na postelj, na ogenj — v peklju je bil! Na postelji je zacvrčalo in zašumelo, kakor da bi bil kdo smole na ogenj ulil. In zopet je grof strašno zarjul: »Ojej, ojej, ojoj! Kaj pa se godi z menoj?« Peklenščki se mu hudo mušno muzajo: »Tam ste polegali na mehka ležišča, tukaj pa se boste zvijali na gorečih posteljah.« Grof je zatulil: »Kako bom duša ležala, ker nisem vajena?« Zagrohotali so se mu vsi peklenščki: »O, čakaj, čakaj, duša, se boš že privadila!«

Stari peklenšček je šel in pripravil obleko, oj, obleko iz gorečih kuščarjev, nato pa rekel duši: »Gospod grof, oblekli boste to svilnato obleko; na onem svetu ste bili vajeni hoditi v lepih oblekah. Vaša je že strgana od dolge poti, kar preoblecite se!« Grof se je preoblekel v novo obleko, v ogenj — v peklju je bil! Obleka je zacvrčala, kakor da bi jo bil kdo polil z vrelim oljem. Iznova je grof strašno zarjul: »Ojej, ojej, ojoj! Kaj pa se godi z menoj?« In peklenščki so se mu grdo zarogali: »Tam ste nosili svilnate trakove, tukaj boste mrli v gorečih kuščarjih.« Grof se je zgrozil: »Kako bom duša to nosila, ker nisem vajena?« Zagrohotali so se mu vsi peklenščki: »O, čakaj, čakaj, duša, se boš že privadila!«

Zdaj grof silno zavpije in prosi za požirek mrzle vode. Stari peklenšček je šel po vrele smole in strupenega žvepla, napravil iz te zmesi pijačo in jo ponudil grofu: »Le pij, le pij, ti duša, sladko vince jel!« Nekoliko je popil grof te pijače pa se milo razjokal: »Kako bom duša pila, ko me tako v ustih žge?« Peklenščki so se mu hudo željno rogali: »Lahko boš, duša, pila, saj si navajena; na onem svetu si ga tudi rada pila.«

Naša Lelja.

*Naša Lelja osedlala
je dve mucii mladi;
njeni punčki Micka, Nežka
jahali bi radi.*

*K stari mami tja v Vipavo
šli bi po orehe
čez doline in planine,
čez zidove, strehe.*

*Pa sta mucii še premladi,
preneumni tudi,
in zato, oh, Lelja naša
je v zadregi hudi.*

*Pravi, da bo zdaj kupila
dva golobčka bela,
da v Vipavo po orehe
bosta poletela.*

Radivoj Rehar.